

Internet Boot Camp helpt beginnende internetters

Nog veel mensen weten onvoldoende van internet en schakelen vaak familie of bekenden in voor ondersteuning.

Daarom heeft het programma Digivaardig & Digibewust Internet Boot Camp ontwikkeld. Deze online training voor beginnende internetters zorgt dat die zonder hulp kunnen profiteren van de voordelen van internet.

Internet Boot Camp werd op 5 november jl. in de Centrale Bibliotheek in Den Haag gelanceerd door staatssecretaris Frank Heemskerk van Economische Zaken. Als iemand onvoldoende vaardig is om zelf het web te benutten wordt meestal een beroep op anderen gedaan. Dit kost beiden tijd en kan hinderlijk zijn. Dankzij Internet Boot Camp leren internetters zelfstandig omgaan met het net. De training bestaat uit vier opdrachtmodules van vijftien minuten. Iedere module gaat een stap verder in het gebruik. Als een opdracht niet goed gaat wordt advies gegeven en al na een uur is de cursist in staat zelf zijn weg te vinden op internet.

Uit recent onderzoek van het programma Digivaardig & Digibewust blijkt dat velen met beperkte digitale ervaring ontevreden zijn over hun

internetvaardigheden. Zij geven zichzelf een ruime onvoldoende (4,8) en bijna de helft van deze groep zegt geïnteresseerd te zijn in een training om hun vaardigheden te vergroten. Meer dan driekwart wil leren van bijvoorbeeld familieleden, kennissen en vrienden om problemen zelf op te lossen. "Met de Internet Boot Camp spelen we hier op in. Door de oefeningen word je zelfredzamer, je hoeft minder vaak een beroep te doen op vrienden, kennissen of je kinderen", stelde Frank Heemskerk.

Aandacht

Oud-minister Tineke Netelenbos, voorzitter van het programma Digivaardig & Digibewust, juicht het project toe. "De komende periode komen we met meer acties om het aantal 'digibeten' terug te brengen, met speciale aandacht voor senioren en andere specifieke doelgroepen. Ook werken we aan trainingen voor mensen die werkelijk alle internetvaardigheden missen", zegt zij.

Om zoveel mogelijk personen gebruik te kunnen laten maken van Internet Boot Camp zijn ook de bibliotheken in Nederland bij het project betrokken. "Het kunnen omgaan met nieuwe media staat hoog op onze agenda", benadrukt Norma Verheijen van de Vereniging van Openbare Bibliotheken. "Wij organiseren onder meer cursussen, workshops en lezingen, en Internet Boot Camp past hier goed in. We stellen foldermateriaal beschikbaar en hopen dat andere bibliotheken dit voorbeeld volgen. En dat we zo mensen helpen bij het leren van vaardigheden."

Digivaardig & Digibewust is ondergebracht bij ECP-EPN. Internet Boot Camp is te vinden op: www.internetbootcamp.nl

In dit nummer

- P 2 Des Indes Debatten premium members
- P 3 Prof. dr. Paul Schnabel "Inventief gebruik ICT verandert gedrag"
- P 4 Flexibel werken aantrekkelijk
- P 5 Informatiesite elektronisch factureren online
- P 6 Roadmap "Vertrouwen in de informatiesamenleving"
- P 6 Onderzoeksagenda ECP-EPN
- P 7 Privacymodel verheldert discussie
- P 7 World Congress on IT
- P 8 Jaarcongres ECP-EPN
- P 8 Deelnemersoverzicht

Dankzij Internet Boot Camp profiteren van de voordelen van internet

Staatssecretaris Frank Heemskerk van Economische Zaken (r) en een bibliotheekbezoekster volgen op 5 november jl. de online training Internet Boot Camp

“Diensteninnovatie versnellen dankzij Innovatieplatform”

Het Nederlandse Innovatieplatform is afgeleid van het Finse en wordt evenals in Finland voorgezeten door de minister-president.

Voorstellen van het platform worden daar door het kabinet min of meer een op een overgenomen en uitgevoerd. Als dat ook in ons land zou gebeuren zou diensteninnovatie veel sneller van de grond komen.”

“Dit stelde mr. Jacques Schraven (oud-voorzitter VNO-NCW, nu ondermeer commissaris bij verschillende internationale bedrijven) tijdens een dinervergadering van ECP-EPN afgelopen september in Hotel Des Indes in Den Haag. Daar werd gesproken over de rol die informatie- en communicatietechnologie speelt bij innovatie en versterking van de Nederlandse concurrentiekracht.

“Voorstellen
Innovatieplatform
overnemen”

Mr. Jacques Schraven

Schraven benadrukte het grote innoverend vermogen van Scandinavische landen, zoals in Finland en Zweden. Prof. dr. Bart Nieuwenhuis (hoogleraar Universiteit Twente, tevens directeur Exser Centrum voor diensteninnovatie) gaf aan dat het voor een dienstverlenend bedrijf veel lastiger is vanuit een idee tot commerciële vernieuwingen te komen dan in bijvoorbeeld de maakindustrie, waar het gaat om fysieke producten.

Privacyaspecten

Bij diensteninnovatie is in veel gevallen sprake van de verwerking van persoonlijke gegevens, denk aan het monitoren van elektriciteitsgebruik bij particulieren door ‘slimme meters’. Het regelen van privacyaspecten maakt dan een wezenlijk onderdeel uit van de invoering van innovatieve diensten. Kamerlid Maarten

“Impasse
privacydebat
doorbreken”

Kamerlid Maarten Haverkamp

Haverkamp (CDA) hield een pleidooi voor een grotere rol van ECP-EPN in de discussie over privacyproblematiek: “Een neutraal platform zou in staat kunnen zijn de impasse in dat debat te doorbreken waarin voorstanders en tegenstanders elkaar in een houdgreep houden.”

E-health

Deze vergadering, die werd voorgezeten door Wim Deetman (lid van de Raad van State en van de Raad van Advies van ECP-EPN), werd gehouden mede in het kader van de ‘Agenda ECP-EPN Visie-ontwikkeling, onderzoek en debat 2010’. Ook organiseerde ECP-EPN onlangs twee roundtables mede met het doel informatie voor deze agenda te vergaren: een discussiebijeenkomst over e-health met Steve Ballmer (CEO van Microsoft), en een

“Betere zorg tegen
lagere kosten
door e-health”

Steve Ballmer

bijeenkomst over ‘vergroening’ met dr. ir. Paul Budde (voorzitter van Smart Grid Australia en adviseur van de regering-Obama). Centrale vragen in de eerste bijeenkomst waren hoe de beste telezorg te verlenen (dankzij interoperabiliteit en innovatieve software) en hoe de ontwikkeling van betaalbare vernieuwende methoden kan worden bevorderd en de invoering ervan versneld. “Zowel een landelijk elektronisch patiëntendossier als e-health-toepassingen ontwikkeld door bedrijven zullen een bijdrage leveren aan een betere zorg tegen lagere kosten. Ook kunnen dergelijke systemen elkaar versterken”, meende Ballmer.

De gespreksdeelnemers waren een tiental opinieleiders en beslissers werkzaam bij ziekenhuizen, het ministerie van VWS,

verzekeraars en technologieaanbieders. Volgens hen is het mogelijk de privaot ontwikkelde e-health-diensten waarbij de patiënt de medische informatie grotendeels zelf beheert, te laten aansluiten op lopende initiatieven zoals de landelijke en de lokale EPD’s.

“Politieke wil
voorwaarde voor
vergroening”

Dr. ir. Paul Budde

Ingenieur Paul Budde ging in Savarin Rijswijk in discussie met genodigden over energiebesparing door ICT en de aanpak die in Australië wordt gevolgd om het continent energiezuiniger te maken. Volgens hem is voor een voortvarende aanpak van de energie- en klimaatcrisis vooral leiderschap nodig:

“Er zijn over de hele wereld tientallen pilots gehouden op het vlak van smart grids en andere grote energiebesparingsprojecten, en een veelheid aan kennis en ervaring is beschikbaar. Nu zijn een duidelijke visie en politieke wil de voorwaarden om tot daadwerkelijke vergroening te komen.”

Vergroening

Nederland staat aan de vooravond van het ontwikkelen en uitvoeren van verschillende proefprojecten op het gebied van duurzaamheid en ‘vergroening’ van de energievoorziening. Tijdens de bijeenkomst in Rijswijk toetsten de verschillende energie-experts hun ideeën op dit terrein aan de ervaringen ‘down under’.

Budde, een Nederlander die inmiddels 25 jaar in Australië woont en werkt, was in Nederland onder andere om met het ministerie van Economische Zaken te praten over de vormgeving van smart grids en de publiekprivate samenwerking daarbij.

Prof. dr. Paul Schnabel, SCP:

Inventief gebruik van ICT verandert gedrag

foto: Wim van Amstel

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) is het wetenschappelijk overheidsinstituut dat ontwikkelingen in de samenleving onderzoekt, zoals het welbevinden van Nederlanders. Van 2003 tot en met 2007 publiceerde het SCP, dat informatie- en communicatie-technologie als een belangrijke factor in maatschappelijke processen beschouwt, het Jaarboek ICT en Samenleving, dat ECP-EPN sinds vorig jaar samenstelt. Socioloog prof. dr. Paul Schnabel (1948) is directeur. Schnabel is daarnaast universiteitshoogleraar aan de Universiteit Utrecht en schrijft columns in NRC Handelsblad en Het Financieele Dagblad. Over het geluk van Nederlanders zegt hij: "Geld maakt wel degelijk gelukkig en leven in een prettige buurt ook." Hoe ziet hij de rol van ICT?

Heeft de komst van informatie- en communicatie-technologie de omgang van mensen met elkaar wezenlijk veranderd?

"Je kunt zeggen dat ICT het gedrag van mensen heeft veranderd, maar met bijna nog meer recht dat mensen ICT hebben veranderd. De mobiele telefoon bijvoorbeeld, bedoeld voor het zakenleven, is communicatie-instrument voor het alledaagse contact bij uitstek geworden. De technologie heeft zich dan ook steeds meer aangepast aan de behoeften van de werkelijke gebruikers: wij allemaal. Nieuwe technologie wordt overigens vaak eerst gebruikt op een traditionele manier en geleidelijk aan wordt ontdekt wat er meer mee kan. De tv was aanvankelijk vooral een

huisbioscoop, nu is het een interactief sociaal medium met ook unieke real-life-mogelijkheden. Mensen maken creatief gebruik van nieuwe technologische mogelijkheden. Het is dan ook niet zo zeer dat ICT de wereld verandert maar het inventieve gebruik ervan doet dat wel. Daardoor wordt steeds duidelijker wat kan. Ook voor de computer geldt dit. Facebook, Hyves en Twitter zijn niet bedacht door technici.

Er is sprake van een wisselwerking waarin de toepassingen groeien als deze hun dienst bewijzen, wat tegelijk betekent dat het gedrag verandert. De mobiele telefoon en internet zijn zo een sociaal medium geworden in plaats van in de eerste plaats een zakelijk."

Verandert de psyche als gevolg van de introductie van nieuwe technologie?

"De psyche verandert niet zo snel, maar ziet via gedrag nieuwe mogelijkheden zich te manifesteren. De telefoon was vroeger niet bedoeld om mee te babbelen. Die was gewoon te duur en hing in de gang. Een koude plek, hoog aan de muur, en de burens betaalden een dubbeltje of kwartje als ze er in dringende gevallen gebruik van maakten. Door de dalende kosten de afgelopen tien jaar is de telefoon een praatinstrument voor de gezelligheid geworden.

We zijn meer gaan communiceren, maar mensen zijn in wezen niet veranderd."

ICT is geen panacee en de invloed van technologie op het wezen van mensen en de samenleving moet niet worden overschat. Kan de toepassing van ICT wel bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken, zoals de kosten van de gezondheidszorg, het mobiliteitsprobleem en de milieuproblematiek?

"ICT heeft de zorg beslist veel te bieden. Een arts kan dankzij breedbandcamera's en monitoren met scherp beeld in veel gevallen ook op afstand een diagnose stellen. De patiënt hoeft het huis niet uit en de arts heeft geen reistijd. Voor een controle enkele keren per dag hoeft de hulpverlener niet steeds fysiek te gaan kijken en dat maakt dat de patiënt eerder naar huis kan of langer thuis kan wonen. Als mensen slecht ter been raken zal robotica hen kunnen helpen langer

zelfstandig te wonen. Domotica controleert of het huis is afgesloten, het licht en gas uit zijn. Intelligente software ingebouwd in het medicijnkastje of -doosje herinnert er dankzij informatie van sensoren aan dat medicijnen moeten worden ingenomen of nabesteld. Ook dat kan natuurlijk geautomatiseerd.

Internet en de pc stellen ons in staat flexibeler te werken wat tijd en plaats betreft. Dat kan de filedruk verminderen en spaart het milieu. Wel is die flexibiliteit minder groot dan men vaak denkt. In de eerste plaats lenen veel beroepen zich er niet voor. Denk aan de leraar, de caissière, de werknemer die in de fabriek een machine bedient, de arts, de laborant of de notaris. Maar, ook al werken mensen thuis, er blijft behoefte aan directe omgang met elkaar. Dat maakt overleg makkelijker. Onderschat ook niet het belang van informeel en spontaan sociaal contact: de kop koffie, het nieuws van de dag

bespreken, zijn belangrijk voor de motivatie, zeker als het werk zelf niet zo boeiend is. Als medewerkers per week gemiddeld een dag of drie op kantoor zijn kun je je bedrijfscultuur goed behouden.

Flexibel werken is nog geen gemeengoed. Het SCP verricht al dertig jaar onderzoek naar tijdsbesteding en ik zie vooral de trend dat werk zich is gaan verplaatsen naar huis buiten de traditionele werktijden: mensen zijn juist buiten kantoor tijd meer thuis gaan werken, omdat ICT het mogelijk maakt toegang te hebben tot werkbestanden. Maar er kan veel meer dan eerder denkbaar was en die mogelijkheden moeten we nog ontdekken, voor we ze benutten kunnen."

Er zijn wel obstakels. Zo is in de Eerste Kamer het wetsvoorstel over smart metering gestrand, de OV-chipkaart roept discussie op en minister Klink van gezondheidszorg stuurt een 'opt-out'-brief over het Elektronisch Patiënten Dossier (EPD). Privacy ligt in Nederland tamelijk gevoelig. Hoe zou dat komen?

"Ja, privacy is een belangrijk issue, maar ligt het nog wel zo gevoelig? Natuurlijk, met foto's van jeugdsonden wil je niet

eeuwig worden geconfronteerd. Maar als er een beloning staat op het afgeven van gegevens is privacy vaak plotseling minder belangrijk. Denk aan het gebruik van de Airmiles- en Bonuskaart. En de trage invoering van het EPD is meer te wijten aan de terughoudendheid van hulpverleners, aan hun onderlinge verhoudingen in de sector, dan dat het probleem bij de burger ligt. De OV-chip heeft inmiddels in Rotterdam en Amsterdam zijn waarde bewezen: vrijwel geen problemen in het gebruik. Het zou voor ECP-EPN als platform zinnig kunnen zijn deze discussie verder te brengen. Dit in samenspraak met de vertegenwoordigers van belanghebbenden - als ECP-EPN dat alleen probeert te doen, werkt het niet -, zoals de Nederlandse Patiënten en Consumenten Federatie, en de verzekeraars. Die zouden er uit kwaliteitsoverwegingen - minder verkeerde medicatie, minder onnodige onderzoeken, betere 'keten'zorg - druk op kunnen zetten en eisen dat er een EPD komt.

ECP-EPN kan de relevante partijen bij elkaar brengen en het debat leiden over de voor- en nadelen, in het bijzonder rond de privacy." *

4

Enquête ECP-EPN naar flexibel werken:

Flexibele werkgever aantrekkelijker

Driekwart van de Nederlanders zegt flexibel te kunnen werken (niet gebonden aan vaste werktijden en locaties: de kenniswerker). Een kwart van de kenniswerkers zegt dit ook daadwerkelijk te doen. Bijna zestig procent van hen is van mening dat een werkgever aantrekkelijker is als die flexibel werken ondersteunt. Als werknemers langer dan tot hun 65e jaar zouden moeten werken zouden de meesten dat graag flexibel doen (bijna driekwart). Dit blijkt uit de enquête Werk in Balans 2009 van ECP-EPN onder 2500 Nederlanders.

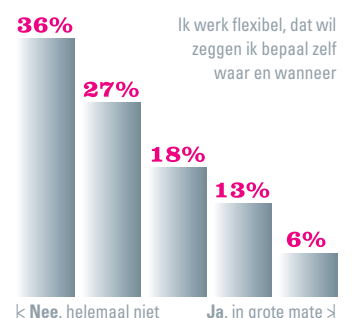
Technische belemmeringen om flexibel te werken zijn verdwenen. Internet en andere digitale technologie (inloggen op beveiligde bedrijfsnetwerken, mobiel breedband en elektronische agenda's etc.) maken het mogelijk een groot deel van het werk te doen zonder het traditionele kantoor en op tijden die mensen zelf verkiezen. Niettemin geeft in het onderzoek slechts een vijfde van de respondenten aan zelf in meer of mindere mate te kunnen bepalen waar en wanneer ze werken. Dit terwijl driekwart denkt dat te kunnen en het percentage dat verwacht door flexibel werken productiever te worden ruim veertig procent is. Voor circa tien procent lijkt het minder geschikt omdat de productiviteit eronder kan lijden.

Kenniswerkers

Daar werken waar dat zinnig is, op tijden die het beste zijn, heeft nog lang niet algemeen ingang gevonden (bij slechts een kwart van de kenniswerkers). ECP-EPN verwacht echter dat deze trend de komende jaren sterk doorzet, zeker als de arbeidsmarkt weer krappert wordt. Ook met het oog op productiviteitsstijging is flexibel werken een belangrijk aandachtspunt: zo'n veertig procent

van de respondenten verwacht productiever te zijn bij flexibel werken, slechts tien procent vreest minder productief te zijn. De respons op de vragen in het onderzoek naar flexibel werken bevestigt dat de praktijk achterloopt op de behoefte. Bijna veertig procent van de respondenten wil flexibel werken om werk en privéactiviteiten beter te kunnen combineren. De aantrekkelijkheid van flexibel werken is groot: bijna zestig procent van de respondenten die werk hebben dat flexibiliteit in tijd en plaats toelaat is van mening dat een werkgever het moet toestaan. *

De resultaten van de enquête, gehouden onder een representatieve steekproef door onderzoeksbureau CentERdata in Tilburg, zijn gepresenteerd op 26 november tijdens het Jaarcongres ECP-EPN 2009 en zijn te vinden op www.ecp-epn.nl

Informatiesite elektronisch factureren online

Vanaf 9 september jongstleden kunnen ondernemers en adviseurs voor onafhankelijke en betrouwbare informatie over elektronisch factureren terecht op de website www.e-factureren.info. Staatssecretaris Jan Kees de Jager van Financiën lanceerde deze site die dag tijdens het congres 'Elektronisch Factureren' in Utrecht waar hij ook de publicatie 'E-Factureren voor het bedrijfsleven' in ontvangst nam.

foto: Gerrit Serné

Grootschalige toepassing van elektronisch factureren draagt bij aan een efficiëntere bedrijfsvoering. Dat voor veel ondernemers de juridische, fiscale en technische aspecten van elektronisch factureren onduidelijk zijn staat de grootschalige invoering in de weg. Om te voorzien in de behoefte van bedrijven aan praktische en betrouwbare informatie over e-factureren heeft de Expertgroep Awareness e-Factureren van ECP-EPN de publicatie 'E-Factureren voor het bedrijfsleven' en de website www.e-factureren.info ontwikkeld.

De website informeert ondernemers over het aanbod van diensten op dit gebied en biedt consultants een overzicht van recente ontwikkelingen wat betreft standaardisatie en regelgeving. Dit alles ondersteunt ondernemers bij de overstap en geeft praktische handvatten voor het aanpassen van businesscases en het overtuigen van klanten en leveranciers. Staatssecretaris Frank Heemskerk van Economische Zaken, eveneens aanwezig tijdens het congres, sprak zijn ambitie uit in 2010 tien procent van de bij de overheid binnenkomende facturen digitaal te ontvangen en te verwerken.

Vormvrij

Beide staatssecretarissen willen elektronisch factureren bevorderen omdat dit leidt tot een aanzienlijke vermindering van administratieve lasten. Daarom besloot De Jager in februari van dit jaar de elektronische factuur 'vormvrij' te maken. "Bedrijven sturen elkaar jaarlijks zo'n half miljard facturen. Digitaal factureren bespaart het bedrijfsleven ongeveer 600 miljoen euro per jaar."

Eveneens verscheen onlangs 'Elektronisch factureren voor accountants- en administratiekantoren'. Deze publicatie van ECP-EPN is tot stand gekomen in samenwerking met het NIVRA/NOvAA. Dit boek biedt administratieve en financiële professionals (administrateurs, softwareleveranciers, financiële dienstverleners en intermediairs) ondersteuning bij het adviseren van ondernemers over digitaal factureren.

De site en de boeken zijn in opdracht van ECP-EPN met subsidie van het ministerie van Economische Zaken ontwikkeld, en mede mogelijk gemaakt door ECP-EPN-deelnemer Ricoh. De inhoud is tot stand gekomen in samenwerking met experts uit het bedrijfsleven en overheid, waaronder van accountantskantoren, de Belastingdienst, het ministerie van Economische Zaken, Syntens, SRA en NIVRA.

Via de site www.e-factureren.info zijn de genoemde publicaties kosteloos te bestellen of te downloaden. *

Onlangs publiceerde ECP-EPN het rapport Roadmap voor Vertrouwen in de Informatiesamenleving (Roadmap Vertrouwen 2.0). Hierin worden de belangrijkste voorwaarden geschetst voor vertrouwen in ICT-toepassingen.

Het rapport Roadmap voor Vertrouwen in de Informatiesamenleving (Roadmap Vertrouwen 2.0) is aan te vragen via info@ecp-epn.nl en te downloaden via www.ecp-epn.nl/publicaties

“Gerechvaardigd vertrouwen is een noodzakelijke voorwaarde voor succes van toepassing van informatie- en communicatietechnologie. ECP-EPN verkent in deze roadmap de stappen die daartoe moeten leiden”, stelt mr. Rachel Marbus (juridisch adviseur ECP-EPN, verbonden aan Tilburg Institute for Law, Technology and Society), die de publicatie mede samenstelde.

Brede toepassing van ICT in de samenleving betekent nieuwe vormen van onder meer communiceren, samenwerken, leren en produceren, en dat beïnvloedt de economische en sociale verhoudingen. Deze ontwikkeling stelt nieuwe eisen aan de bestaande sociale en institutionele kaders, vooral omdat de huidige doorgaans zijn gebaseerd op de oude technologische en maatschappelijke situatie. Onder meer juridische identiteiten worden steeds belangrijker en het is volgens Marbus nodig opnieuw na te denken over privacy en bescherming van die identiteiten. *

Onderzoeksagenda ECP-EPN verkent maatschappelijke vraagstukken

Onlangs heeft ECP-EPN zijn onderzoeksagenda 'Visieontwikkeling, onderzoek en debat, Agenda 2010' afgerond. Hierin wordt aangegeven dat het platform een aantal bredere maatschappelijke vraagstukken wil verkennen waarin ICT bij de oplossing ervan een cruciale rol kan spelen. Denk aan de mogelijkheden door het toepassen van 'slimme software' energie te besparen in bijvoorbeeld kantoren en huishoudens, en de terugdringing van woonwerkverkeer door werken zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd en plaats mogelijk te maken.

Ook wil de agenda ontwikkelingen signaleren waarin ICT de status quo kan veranderen, denk aan nieuwe businessmodellen in de entertainment-industrie. Als het gewenst is belangrijke innovaties bij doelgroepen zoals het bedrijfsleven en de politiek te agenderen levert de onderzoeksagenda hiertoe materiaal.

Regelmatige verkenningen, visieontwikkeling en agendering van trends en innovaties op ICT-gebied zijn voor ECP-EPN van belang. De toepassing van informatie- en communicatietechnologie is de afgelopen decennia de meest invloedrijke kracht geweest in de ontwikkeling van de samenleving. ICT heeft meer impact gehad op het leven van mensen, de economie en het openbaar bestuur en elk ander segment van de maatschappij dan welke technologie ook. ICT is al lang niet meer slechts een tool voor efficiency, maar is op vrijwel alle terreinen van de samenleving in hoge mate

vernieuwend geïntegreerd in organisatieprocessen en producten.

Keteninnovaties

Terwijl voorheen de toepassing van ICT bestond uit de automatisering van bestaande processen, gaan inmiddels in veel gevallen proces- en keteninnovaties vooraf aan de implementatie zodat de werkprocessen worden heringericht en geoptimaliseerd. ICT is het middel dat in technische zin processen mogelijk maakt die voorheen niet uitvoerbaar waren. Deze ontwikkeling is nog lang niet ten einde. In de visie van ECP-EPN dient de toepassing van informatie- en communicatietechnologie niet technologisch gestuurd te worden maar voort te komen uit maatschappelijke en (bedrijfs)economische doelstellingen, zeker nu het steeds beter mogelijk is ICT te benutten voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Het mobiliteitsvraagstuk, de betaalbaarheid van de gezondheidszorg, en de energie- en milieuproblematiek (duurzaamheid) zijn thema's waaraan ECP-EPN extra aandacht gaat besteden. Enerzijds worden daartoe relevante partijen bij elkaar gebracht om bij te dragen aan de ideeën- en visieontwikkeling zodat de vraagstukken vanuit een neutrale positie worden benaderd. Anderzijds wordt met deze organisaties getracht te komen tot bijvoorbeeld proefprojecten en de formulering van (rand)voorwaarden met het doel gewenste ontwikkelingen op gang

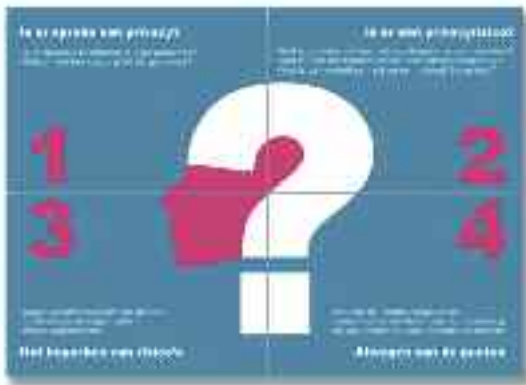
te brengen. Denk hierbij aan het vinden van oplossingen voor privacyproblematiek bij de introductie van nieuwe diensten zoals de 'slimme energiemeter', die kan bijdragen aan vermindering van het energiegebruik, en het elektronisch patiëntendossier.

Premium members

ECP-EPN heeft voor informatievergaring een aantal middelen ter beschikking, zoals beleidsseminars, waarvan het thema door het platform in overleg met het ministerie van Economische Zaken wordt bepaald. Verder houdt ECP-EPN een aantal keren per jaar voor premium members een dinerbijeenkomst in Hotel Des Indes te Den Haag, de Des Indes Debatten. Doel is met het netwerk van het platform in de top van het bedrijfsleven, de overheid, de wetenschap, maatschappelijke organisaties en de politiek, te discussiëren over actuele onderwerpen in de samenleving waar ICT een belangrijke rol speelt of kan spelen (bijvoorbeeld privacyvraagstukken, 'smart living' en systeemfalen in de zorg) dan wel vraagstukken met een langetermijnperspectief (zoals de inrichting van de overheidsdienstverlening, het verband tussen investeringen in ICT en productiviteitsgroei, en ICT en energiebesparing). Voor het verrichten van verkennende enquêtes heeft ECP-EPN een samenwerkingsverband met onderzoeksbureau CentERdata in Tilburg. De gegevens die deze vragenlijsten opleveren zijn beleidsondersteunend. *

Privacymodel verheldert discussie

Bij steeds meer ICT-toepassingen worden persoonsgegevens gebruikt. Soms is dat nodig voor de correcte en efficiënte werking van een dienst, in andere gevallen is dat bijvoorbeeld vanuit commercieel belang. Bij de introductie van nieuwe elektronische diensten is privacy dan ook een gevoelig punt. Een onderzoek dat ECP-EPN in juni publiceerde liet zien dat bijna 90% van de Nederlanders sterk hecht aan privacy. Denk daarbij aan de discussies over het elektronisch patiëntendossier, de OV-chipkaart, de AH-Bonuskaart of de opslag van persoonlijke informatie door zoekmachines zoals Google. Er is veel 'onwetendheid' over privacy, zowel bij de burger als bij bedrijven en instellingen. Mensen zijn zich te vaak onvoldoende bewust van de risico's die een onzorgvuldige omgang met persoonsgegevens kan hebben. De houding 'Ik heb niets te verbergen' kan er bijvoorbeeld toe leiden dat het wachtwoord voor de e-mail wordt achterhaald.

Het publiek heeft soms een negatief beeld van bedrijven, al dan niet terecht, omdat de persoonsgegevens die zij verwerken door de overheid zouden kunnen worden gebruikt voor opsporingsdoeleinden. "Doemscenario's ontnemen iedere legitieme toepassing de kans om zich te ontwikkelen. Het is nodig

helderheid en structuur te krijgen in de privacydiscussie om zo onduidelijkheid en misverstanden te voorkomen. Hierdoor neemt de kans toe op succes van een dienst", zegt mr. dr. Bart Schermer, als juridisch adviseur verbonden aan ECP-EPN (projectleider van het project *Privacy in perspectief*, eveneens medeauteur van het rapport *Roadmap voor Vertrouwen in de Informatiesamenleving*).

ECP-EPN heeft samen met het ministerie van Economische Zaken het Privacyvierkant ontwikkeld binnen *Privacy in perspectief*. Dit helpt de belangrijkste elementen in de privacydiscussie te verhelderen: "Het doorlopen van het Privacyvierkant draagt bij aan een constructieve maatschappelijke privacydiscussie. Niet iedereen hoeft het met elkaar eens te zijn, als maar duidelijk is waarover we het dan eens of oneens zijn", stelt Daniël Tijink, coördinator maatschappelijke vernieuwing en ICT van het ministerie van Economische Zaken.

Het privacymodel is gebaseerd op drie vragen over privacy en een vierde vraag over de afweging van privacy met andere publieke waarden:

- Is er sprake van privacy? Met andere woorden: is er inderdaad informatie over personen in het geding en hebben anderen daar toegang toe?
- Is er een privacyrisico? Ofwel: wat is de kans dat een inbreuk zich voordoet, wat zijn daar de consequenties van en wat is de herstelbaarheid na inbreuk?
- Hoe kunnen de risico's worden beperkt? Bijvoorbeeld via de eigen verantwoordelijkheid van de betrokkenen, door technologische maatregelen of door wetgeving en toezicht.
- Afwegingen die een rol spelen. Denk hierbij aan de maatschappelijke en economische voordelen van een toepassing.

Een aantal partijen dat ervaring heeft met de discussie over privacy, onder welke NS, Google, NXP en KLM, hebben meegewerkt aan de realisatie van dit model. Het model is tijdens het Jaarcongres van ECP-EPN op 26 november 2009 gepresenteerd en is publiek beschikbaar via de websites van het ministerie van Economische Zaken en ECP-EPN. In 2010 gebruikt het ministerie van Economische Zaken, in samenwerking met ECP-EPN, het model om maatschappelijke discussies over het thema privacy te ondersteunen. *

Tijdens het World Congress on Information Technology (WCIT) dat iedere twee jaar wordt georganiseerd, komen uit meer dan tachtig landen ruim tweeduizend captains of industry, regeringsleiders en wetenschappers bijeen. De deelnemers bespreken op wereldniveau de uiteenlopende toepassingsmogelijkheden van informatie- en communicatietechnologie. In 2010 wordt dit wereldcongres, door staatssecretaris Frank Heemskerk van Economische Zaken eerder de 'Olympische Spelen van de ICT' genoemd, gehouden in Amsterdam van 25 tot en met 27 mei. Als gastland wil Nederland daar uitdragen dat ons land de maatschappelijke en de economische waarde van ICT als groot beschouwd en dat het bevorderen van technologische innovaties hoog op de agenda heeft staan.

Het thema van WCIT 2010 is Challenges of Change. In de negen tracks ligt de focus op het inzetten van ICT om nu en in de nabije toekomst maatschappelijke vraagstukken het hoofd te bieden (zoals klimaatverandering, mobiliteitstoename, stijgende zorgkosten, energiebesparing, watermanagement). Deze tracks zijn: Creative Industries, Cyber Security & Safety, E-Government, E-Health, Energy, Mobility, Sharing Space, Water en E-Inclusion.

E-Inclusion richt zich op het gebruik van informatie- en communicatietechnologie om maatschappelijke participatie te bevorderen en economische vooruitgang te boeken, en zo de merites van ICT alle segmenten van de samenleving te laten bereiken. Overheden wereldwijd, evenals de Europese Commissie in haar ICT-agenda, streven er bovendien naar dat niemand in de informatiesamenleving buitengesloten raakt door onvoldoende vaardigheden om volwaardig mee te kunnen doen. Voor de invulling van de track E-Inclusion is ECP-EPN verantwoordelijk.

Een van de belangrijkste uitkomsten van het congres is de Declaration of Amsterdam met de titel 'The Digital Road to Recovery'. Deze verklaring zal aanbevelingen doen aan de deelnemende overheden en bedrijven gericht op het inzetten van ICT om de eerder genoemde belangrijke maatschappelijke problemen te adresseren en de groei van economie te bevorderen.

Het WCIT 2010 wordt gehost door ICT~Office en medegeorganiseerd door het ministerie van Economische Zaken en de gemeente Amsterdam, en wordt ondersteund door de Europese Commissie. *

Jaarcongres 2009

Op 26 november organiseerde ECP-EPN haar Jaarcongres 2009. Uw afspraak met de informatiesamenleving. Uiteenlopende vernieuwende sectoroverschrijdende ontwikkelingen en vraagstukken kregen in samenhang aandacht in drie parallelle programma's, te weten De Techniek, De Maatschappij en De Toekomst.

ECP-EPN bood, als platform, op dit congres dat werd gehouden in het Circustheater te Scheveningen, deelnemers en genodigden de mogelijkheid contacten te leggen en onderhouden, en kennis en ervaringen uit te wisselen. Voor een terugblik en een overzicht van de thema's en sprekers zie de congreswebsite www.jaarcongresecp-epn.nl *

Colofon

Bestuur

R.H.L.M. van Boxel (voorzitter)	Menzis
P.R. Bakker	CBL
M.A. Esseboom	IBM Nederland
G.B.J. Hartsink	ABN AMRO Bank
M.C.A. Hos	Vereniging VNO-NCW
L. Jongeling	ELD
L.M.N. Kroon (waarnemer)	Ministerie van EZ
F.L.J. van der Plas	Macintosh Retail Group
A.H.M. Schaart	Kon. KPN
F.Z. Szabó	Capgemini Nederland
P.D. Verstege (penningmeester)	Kon. NIVRA/Deloitte.

Raad van Advies

ZKH de Prins van Oranje	
T. Rinsema	Microsoft Nederland
L.C. Brinkman	NICTIZ
W.J. Deetman	Raad van State
H.J. van Dorenmalen	IBM Nederland NV
Mevr. D.M. van Gorp	Universiteit Nyenrode
F.K. De Moor	Macintosh Retail Group
E.H.T.M. Nijpels	Thuiswinkel.org
K.J. Noordzij	SuaFortiter Management
A.H.G. Rinnooy Kan	Sociaal-Economische Raad
A.J. Scheepbouwer	Koninklijke KPN NV
F. Sijbesma	Koninklijke DSM NV
B.E.M. Wientjes	Vereniging VNO-NCW
G.H.N.L. van Woerkom	ANWB

Directie

A.J.M. van Bellen	directeur
T.H. van der Maas	adjunct-directeur
M. Bonthuis-Krijger	adjunct-directeur

Deelnemers

Bedrijven

ABN AMRO Bank
Accounting Plaza / Clear BIZZ
Adecco Nederland
Akzo Nobel
Almende BV
Anthonio/Nederlof & Partners
ANWB Media
BancTec BV
Bedrijvendatabank BV
Berenschot
Beslist.nl BV
BiggerWorks BV
Boondoggle Amsterdam
Bouwend Nederland
Buongoirno Nederland
Capgemini Nederland
CentERdata
CETIMA Consultancy
Chess
Cisco Systems Nederland
CM
Considerati
Cordemeyer en Slager Advocaten
Corus Staal BV
De Lotto
De TelefoonGids BV
Deloitte.
DigiNotar
Dröge en Van Drimmelen
Duthler Associates
eBay / Marktplaats
ENECO Energie
Equens Nederland
Essent NV
ESG BV
Everett NL BV
Eyefi Interactive
Fenestrae BV
FOX-IT Forensic IT Experts
Fox Mobile Distribution
Futureways
GfK Retail and Technology Benelux
Google Nederland
GX Creative Online Development BV
GXS BV
Het Expertise Centrum
Houthoff Buruma
IBM Nederland BV
IDG Nederland
ilocal
Ilse Media
ING Nederland
Innopay
Intermax
ITsec Security Services bv
Jungle Minds
Kennedy Van der Laan Advocaten
Koninklijk KPN
Koninklijke DSM NV
Koninklijke TNT Post BV
KPMG
Logica
Mazars
Media Plaza
Meines & Partners
Meteo Consult
Microsoft Nederland NV
Mobilion BV
Mocreate BV
MoMac BV
Motion Picture Association (MPA)
Motricity
MTV Networks BV
Multiscope
Nederlandse Spoorwegen NV
Netsize
NXP Semiconductors Netherlands BV
PhaseFour
Philips
Port of Rotterdam
PricewaterhouseCoopers Accountants NV
QIY
Rabobank Nederland
Reed Business BV
Reggefiber
REIS Informatiegroep BV / 92920V
Ricoh Nederland
Rozis BV
SAP Nederland BV
Schuitema NV
Service2Media BV
Sharewire BV
Shell
SIDN
Siemens Nederland NV
Sogeti Nederland BV
SOLV
Symantec
T-Mobile Netherlands
Tempo Team
The Saints
TIE Nederland
TNO Informatie- en Communicatie technologie
Universal Music
UPC Nederland
Valuwait BV
Van Doorne
Van Dijken Raadgeving BV
VECOZO BV
Verdonck, Klooster & Associates
Vodafone Libertel B.V.
Weathernews Benelux BV
WeerOnline B.V.
Zetes BV
Ziggo BV
ZXFactory

Intermediaire organisaties

Algemene Bond Uitzendondernemingen
Animal Sciences Group Wageningen UR
Bestuursacademie Nederland
CEDAR BV
CIO Platform Nederland
DDMA
De Consumentenbond
Detailhandel Nederland
Floecom
GS1 Nederland
ICT Office
ICTRegie
Koninklijk NIVRA
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
MKB Nederland

Nederlands Uitgeversbond
Nederlandse Thuiswinkel Organisatie
Nederlandse Vereniging van Banken
NEVI
NGI Platform ICT-Professionals
NICTIZ
NLkabel
NOREA
Novay
NPO Internetcoördinatie
NPVI
Stichting BREIN
Stichting Dutch Hosting Provider Association
Stichting Kennisnet
Stichting Netwerk
Gerechtsdeurwaarders
Stichting SIVI
Stichting SURF
Stichting XBRL Nederland
Trustalert
Verbond van Verzekeraars
Ver. Kamers van Koophandel
Ver. van Openbare Bibliotheken in Nederland
Vereniging VNO-NCW
Zorgverzekeraars Nederland

Overheden/Publieke sector

Bureau Keteninformatisering Werk & Inkomen
De Nederlandsche Bank
Gemeente Den Haag
Gemeente Rotterdam
Gemeente Zoetermeer
Kadaster
Ministerie van BZK
Ministerie van Defensie
Ministerie van Economische Zaken
Ministerie van Financiën
Ministerie van Justitie
Ministerie van LNV
Ministerie van OCW
Ministerie van VROM
Ministerie van VWS
Rathenau Instituut
RDW
Regiopolitie Amsterdam-Amstelland
Stichting RINIS
Syntens

Onderwijsinstellingen

Erasmus Universiteit Rotterdam
Hogeschool van Amsterdam
Hogeschool van Arnhem & Nijmegen
Hogeschool van Utrecht
Instituut voor Interactieve Media HvA
Nyenrode Business Universiteit
TU Delft
TU Eindhoven
Universiteit Leiden
Universiteit van Tilburg / TILT
Universiteit Twente

Kennispartners

Agentschap Telecom
OPTA

ECP-EPN | Platform voor de InformatieSamenleving biedt overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en de politiek een onafhankelijk platform om kennis uit te wisselen en samen te werken om de ontwikkeling van de Nederlandse informatiesamenleving te bevorderen. Uiteenlopende projecten binnen sectoren en sectordoorsnijdend, debatten en onderzoeken verbinden partijen en plaatsen de maatschappelijke betekenis van ICT op de agenda. Het platform scheidt eveneens de randvoorwaarden om doorbraken te realiseren. Zo worden eventuele bedreigingen die invoering van informatie- en communicatietechnologie zou kunnen opleveren weggenomen en de mogelijkheden ervan optimaal benut.

ECP-EPN | Platform voor de InformatieSamenleving

Bezoekadres: Overgoo 13, Leidschendam
Postadres: Postbus 262, 2260 AG Leidschendam
Telefoon: +31 (0)70-419 03 09
Fax: +31 (0)70-419 06 50
E-mail: info@ecp-epn.nl

BTW-nummer: 806 777 291 B01
Kamer van Koophandel: 27169301